

nek tekinthetjük, hanem ötletszerű felújításnak, színész és szerep összetalálkozásának szerencsés alkalmából. Pedig Móricz Zsigmond színpadi műveinek felújítása pontosan beletartoznék a Szegedi Nemzeti Színház feladatkörébe. A művekben szegény magyar drámairodalom eddig eléggé nem méltányolt, elhanyagolt darabjai Móricznak már klasszikusszámba menő alkotásai. Játékrendre tűzésük gazdagítaná a nemzetiszínházi magyar műsort.

Hogy mennyire szükség lenne ilyen és hasonló darabokra, éppen a *Légy jó mindhalálig* mostani felújítása bizonyítja. Minél több irodalmilag színvonalas és színpadiilag igényes alkotás elősegítené a még körvonalaliban is hiányzó szegedi drámai játéksztílus kialakulását. A drámánál ugyan nem lehet olyan értelemben vett állandó, önálló stílusról beszélni, mint az operánál, mert ahány mű, szinte annyiféle stílus, a darab irodalmi iránya, társadalmi célzatossága, a rendezőnek a műről alkotott víziója és egyéb körülmények szerint. A játéksztílusnak mégis meghatározott főirányban kell állandóan haladnia és keresnie kell a kiutat abból a zárt körből, ahová a modern színjátás jutott.

A jelek azt mutatják, hogy az európai színjátás és a naturalizmus korszakának letűnése és sokféle kísérletezés után a realista ábrázolás megújított formájának útjára tért. A Szegedi Nemzeti Színház színpadán az új-realizmus irányzatának még igen kevés tudatos jelét észlelhettük. Színészeink többnyire a naturalizmus játékbéli alkatelemeit ismétlik unos-untalan, ahol minden helyzetnek megvan a maga rituáléja, minden érzés, indulat bizonyos ismételt, közhelyszerű mozdulatba, hanghordozásba, mimikába van rögzítve,

akár a tradicionális balett szertartásos táncfiguráinál. Amennyiben ettől eltérő a szegedi színjátás stílus, legfeljebb a langy realizmusnak az élethűségére csak utaló, a valóságot csupán jelző megjátszása. Az új-realizmus teljes élethű ábrázolásra törekszik, olyan módon, hogy egy-egy színpadi figura jellemének, érzés-, gondolat- és hangulathullámzásának minden rezdülését élesen, határozottan, felnagyítva, erős színekkel kijátszatja.

Mivel az új-realizmus elsősorban a szociális valóságra kíváncsi, igen eredményesen lehetett volna alkalmazni ennek a stílusnak következetes végigvitelét a *Légy jó mindhalálig* előadásánál. Sokkal élesebben jött volna ki a mű társadalmi tendenciája, ha például Török, Törökné, Török János, Gyéres osztályfőnök és még néhány fontosabb figura karakterisztikusabb profilt kap az új-realista ábrázolási mód nagyító lencséje alatt. Amit kaptunk, naturalizmussal kevert realizmus, itt-ott erősen elszárazított játékmegoldásokkal. Fokozta a stíluszűzletlanságot a díszletek szedett-vedettsége, a díszletezésnek a realitástól egészen a jelképesig (Pósalakyszín) való eltávolodása. Sajnálatos, hogy éppen ezt az előadást nem becsülte meg a színház megfelelő színpadképekkel.

A *Légy jó mindhalálig* előadásának örvendetes nyereségéért Lázár Gezőon Nyilas Misijét könyvelhetjük el. Hiányoztak ugyan játékból némely vonások és hangmodulációk, amelyek a falusi szegényparasztyerek portnját teljesebbé tehetnék volna és megóvták volna attól, hogy Nyilas Misit szinte a hisztériáig betegesen érzékeny lelkűnek ábrázolja, mélyen átélte, gondos és tehetséges alakítása azonban így is sokáig emlékezetes marad. (sz. f.)

Képzőművészet

EGY MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS A KATOLKUS HÁZBAN. A husvétii ünnepek idején N. Kovács Mária rendezett néhány szoborművéből tárlatot, melyet bemutatóközlésnek is tekinthetünk, mert a fiatal művésznő csak újabban szegedi lakos. Eddigi rövid pályája alatt több előkelő díjat és pályázatot nyert, sok kitüntetészámba menő megrendelést kapott és nagy sikerrel szerepelt néhány nemzetközi tár-

laton is. A profán tárgy mellett előszeregettel foglalkozik egyházművészettel és jelen kiállításán is egyházi tárgyú művek szerepelnek. Egyformán hívatott művelője a monumentális szobrászatnak és a kisplasztikának.

Az anyag, melyet kiállított, számára nézve kevés, de mégis alkalmas arra, hogy Kovács Mária művészi egyéniségét több oldalról mutassa be, mert majdnem minden művében más problé-

mát vet fel és a megoldást mindig a probléma szellemében nyújtja.

XII. Pius pápa mellszobra a reneszánsz mesterekre emlékeztető modorban készült és ezen a tartózkodó realizmuson keresztül, mely tele van formai és lineáris finomságokkal, az arc karakterisztikumának problémáját oldja meg. Egy másik művén a lehúnyt szemű Krisztusarcot nemes arányú, erőteljes szerkezeti formákból építi össze és az itt alkalmazott friss impresszionisztikus technikával számtalan formai finomságot visz bele. Ezen az energikus arcon csodálatos ellentétként ömlik el a szelídség, a szenvedés és a fenség, mely benne remeg az arc minden részletében és kiérezzük belőle a spiritualisztikus, a természetfölötti lényt, az istenembert.

Ezen a kiállításon Kovács Mária mint monumentális művészt is megismerjük assisi Szent Ferenc szobrában.

Kovács Mária művészetének egyik különleges műfaja a majolika, melyet dombormű és szabadon álló szobor formájában művel. Méteres nagyságú domborművészet sok tekintetben alkalmazott művészet és ehhez a jelleghez igazodnak az ábrázoló művészetek is. A jelenkor stílusában épült templom-nagy téregységei egyszerű sima falak összerakásából jönnek létre, amit indokol a mai építészetben következetesen kereshetünk anyagszerűség elve.

Az így konstruált mű, melyben a művészet a nagy síkfelületek és az egyenes vonalak költészetében nyilatkozik meg, diktálja az ábrázoló művészek számára is a stílust. Ehhez alkalmazkodott Kovács Mária, midőn a majolikákon lemond a térhatásról és minden ábrázolását sikyszerűen oldja meg. Ezzel párosul a szüksézáví, nagyvonalú, tömör előadás. Krisztus alakján kívül még egy, legfejebb két alakot szerepeltet s ezek kitöltik a teret a dombormű teljes magasságában.

Amennyire tartózkodó Kovács Mária a részletek alkalmazásában, éppen úgy nagy mérsékletet mutat az indulatok vagy a szenvedés kifejezésében. A részvét vagy az ellenszenvezésre csak dicskrét utalás történik, alakjai csendesen szenvedők, mint a katakombák ábrázolásain a mártírok vagy az ókori görög sírok domborművein az elhunytak.

Ez a néhány mű, mely a kiállítás anyagából itt tárgyalásra került világosan rámutat Kovács Mária művészetében a fejlett stílusérzésekre a problémák sokféleségére és a belső tartalmi gazdaságra. Művészi ízléssel és jól megalapozott ábrázolási tudással elhalmozza a mai kor abstraháló művészetének eredményei, férfiasan erőteljes művészetében szerencsésen kerül arányba a biztos művészi ösztön és az általa irányított értelmi munka.

Dorogi Imre

SZÁNTÓ PAPRIKA EXPORT S Z E G E D Jókai-utca 4.

Ha izletes és jó paprikást akar enni,
Ugy SZÁNTÓ paprikát kell venni!

HOFFMANN FERENC

Ujszeged - Marostói Faiskolagazdasága

S Z E G E D, Kölcsey-utca 4. szám
Telefonszám: 5-18.

Dr. Berky Imre: A társadalmi érintkezés. (A demokratikus ember viselkedési formái a társadalomban.) Szeged, 1947 Szukits-kiadás, 240 lap, 16.— Frt.

Ez a nemrég megjelent, csinos kiállítású könyvecske átértékelt a társadalmi formaközvetítő a demokrácia embernek emberhez való viszonyát meghatározó eszménye szerint. Alapelve, hogy a belső embernek harmóniában kell élnie a külsővel, különben zavarok állhatnak elő. Ezt a külsőt próbálja a szerző az emberi élet egyes szektorain körvonalazni.

„Felgondolni, beleélni magunkat mások helyzetébe: ez a magasabb társadalmi műveltség alapja” — írja a nagy német pedagógus, Foerster egyik könyvében. Berky Imrének is ez a célja, amikor könyve „a művelt ember” szóló fejezete azt hangsúlyozza, hogy a kifogástalan viselkedés, a „jó modor” még nem jelent semmit s különösen nem jelenti, hogy minden „jó-

modorú” ember művelt. A műveltség lényege az igény: „ehhez nem kell egyetemet végezni, még középiskolát sem csak végtelen belső éhség kell hozzá, amely egyre újí előre, hogy átéljen mindent, ami szép, jó és nemes, emberileg értékes.”

A szerző könyve előszavában leszögezi, hogy a demokrácia szabadságot és nem szabadságot jelent és az emberi méltóság megbecsülése éppen a demokráciában fokozott mértékben megkövetelhető: „a demokrácia tehát éppen úgy nem lehet meg társas érintkezési formák nélkül, mint bármely más történelmi-politikai alakulat.” A demokrácia tehát nem szentesíti a modortalanságot és gorombaságot, hanem ellenkezően: a személyiség eddigénél nagyobb tiszteletben tartását követeli.

A könyv további részében a családi élet a nyilvános élet és a társadalmi érintkezés apró érintkezési szabályait részletezi.

Szabadművelődés

A szegedi szabadegyetem tanulságai. Március 28-án máltó keretek között fejeződött be a szegedi szabadegyetem. A népdal vidító, biztató hangja adták meg hozzá a színt s vészték kitörőhettelenül a hallgatóság emlékezetébe. Szeghy Endre előadása és a Kamarakórusának szereplése ritka zenei élményt nyújtott s örülünk, hogy nemcsak a megszokott hallgatóságot, hanem az ifjúságot is szép számban láttuk a hallgatóság sorai között.

A szegedi szabadegyetem komoly indulást jelent a kultúráért vívott harcban. Aki ellátogatott előadására, tanúságot tehet arról a nemes, nagy erőlködésről, amellyel Szeged legkiválóbb tudósai, előadói igyekeztek közelebb férkőzni a hallgatósághoz s igyekeztek közkinccsé tenni tudásukat. Tanulságos lett volna pontos statisztikát vezetni arról, hogy kik láogatták, kik tettek bizonyosságot arról, hogy már elő bennük a tudás utáni vágy. Nem akartok elhamarkodott következtetéseket levonni, de az igazságghoz hűen meg kell állapítani, hogy a pedagógusok voltak a szabadegyetem legszorgalmasabb látogatói. És ez, bármennyire természetes jelenség, örvendetesnek tartom, mert ránk, pedagógusokra hárul népünk szellemi, kulturális fölemelkedésének legújosabb gyakorlati része. Annál sajnálatosabb azonban, hogy a munkásság és a városban lakó parasztság igen kis százalékban volt jelen (talán 10—15%). Mindenesetre a következő év szabadegyetemének szervezésénél mindent el kell követnünk, hogy a szabadegyetem munkás- és paraszthallgatói megszorozódjanak, s a Szabadművelődési Tanács bizonyára meg is fogja találni a módját.

A szegedi szabadegyetemről mindezek után is azt mondhatjuk, hogy sok biztatóst adott. Majdnem annyit, mint a tanyavilágban meginduló szabadsiskolák. És sokat remélünk tőle a jövőben.

Seres József